

Društveni vestnik.

Iz radovljiskega okraja. Dne 17. vel. travna se je zbralo v Lescah 10 učiteljev in 7 učiteljic k zborovanju okr. učit. društva. G. podpredsednik Grčar pozdravi navzoče s toplimi besedami. Opraviči g. okr. š. nadz. prof. Fr. Levca, kateri radi matičnega zborovanja ne more priti in se konečno spominja dveh umrlih društvnikov g. nadučitelja Kovšca, društvenega predsednika, in g. Jekovca.

Potem se preide na dnevni red.

G. nadučitelj Turk prebere svoj sestavek: Zakaj in kako naj se učitelj nadalje izobrazuje, kar se brez dostavka sprejme. — Za delegate k prih. zborovanju „Zveze“ se volijo gg. Grčar, Jeglič, gđ. Droll, Okorn. — Predlog, da se društveni instrumenti prodajo, se sprejme. — Na vprašanje „Zveze“, ali naj se v Ljubljani zila učit. dom ali konvikt, se zbor odloči z večino glasov za učit. dom. Ravno tako je zbor zoper to, da bi vis. c. kr. dež. šol. svet prosil za navodilo, kako bo pri deželni razstavi šolstvo zastopano.

Prih. občni zbor bo dne 25. mal. srpana ob 11. uri na Bledu.

Ž.

Iz Ptuja. Vabilo na slavnost 25letnice „učiteljskega društva za Ptujski okraj“ v nedeljo dne 1. mal. srpana 1894 v prostorih „Narodnega doma“ v Ptujih. — A) Predpoldne ob 11. uri sv. maša v minoritski cerkvi. Peta se bode Nedvedova maša: „K Tebi srca povzdignimo. — B) Popoldne ob 1/2 1 uri skupni obed v „Narodnem domu“; kuvert stane za osebo 80 kr. — C) Po obedu glavna vaja. — Koncert: 1. Dr. Benj. Ipavice: Overtura iz opere „Teharski plemečiči“. 2. Pozdrav predsednika. 3. Nedved: Pevčeva molitev*, moški zbor. 4. K. Bendl: „Križari na morji“, veliki mešani zbor. 5. Slavnostni govor. 6. Stegnar: „Dneva nam pripelji žar“, mešani zbor s samospévom za sopran — samospév poje gđ. Micika Štupca. 7. Indih Kaan: Adagio a Scherzo. 8. Nedved: „Lahko noč“, moški zbor z baritonsamospévom — poje g. Šabec. 10. Foerster: „Slavnostna koračnica“. 8. Nedved: „Avstrija moja“. — Zvečer ob 1/2 9 uri se bode predstavljala opereta: „Tičnik“. — Koncert se začne točno ob 5. uri. — Vstopnina h koncertu in k opereti za obitelj (3 osebe) 1 gld., za osebo 50 kr., za kmete 30 kr.

V e s t n i k.

Osobne vesti. Gosp. Jakob Dimnik, IX. učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani je dobil VIII. mesto na tej šoli in gosp. Alojzij Kečelj, dosedaj X. učitelj pa IX. mesto. Gosp. Janko Janežič, nadučitelj v Dobu je imenovan za X. mesto na II. mestni šoli v Ljubljani. Gosp. Ljudevit Stiasny, IV. učitelj v Kamniku, je dobil II. službo v Radovljici. Gosp. Josip Pintar, učitelj v Koprivnici na Štajerskem je imenovan stalnim učiteljem-voditeljem v Tunjicah na Kranjskem. Gosp. Alojzij Sachs, nadomestni učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani je dobil stalno II. službo v Vipavi.

Iz deželnega šolskega sveta. V predzadnji seji je bil imenovan dosedanji začasni voditelj dvorazrednice v Št. Vidu pri Cerknici g. Avgust Korbar def. nadučiteljem. Začasna podučiteljica gospđ. Helena Arko na ljudski šoli v Radečah na Štajerskem je imenovana na četrto učiteljsko mesto v ljudski šoli v Šmartinu pri Litiji in začasna učiteljica gospđ. Amalija Tomec kot def. učiteljica za drugo učiteljsko mesto na ljudski šoli pri Sv. Križu pri Thurn-Gallensteinu. Dovolilo se je razširjenje ljudske šole v Postojni na pet razredov in ustanovitev četrtega razreda na dekliški šoli v Kočevji. Podelilo se je več drž. ustanov. gojencem Ljubljanskega učiteljskega in dovolilo nekoliko denarnih podpor učiteljem in služnikom.

Konec šolskega leta. Ker pade letos dan 15. mal. srpana na nedeljo, se bode vsled odredbe naučnega ministerstva na vseh šolah, ki končajo šolsko leto z dnem 15. mal. srpana letos že v soboto 14. mal. srpana sklenilo šolsko leto.

Izpiti zrelosti na tukajšnjih srednjih šolah bodo: 2., 3. in 4. mal. srpana na realki, 5., 6. in 7. na učiteljski, a od 9. naprej na višji gimnaziji.

Kranjski deželni odbor je dal letos sledečim gospodom tovarišem za obiskovanje rokotvornega tečaja na Dunaji po 80 gld. podpore: *Bitenc-u Francišku* iz Dragatuša, *Pelkovec-u Jožefu* iz Gorič, *Schoberj-u Janezu* iz Koprivnice in *Zebre-tu Jakobu* iz Starega Trga.

V komité za bodočo deželno razstavo učil je odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ izvolil te-le gg.: *Dimnik-a Jakoba*, *Furlan-a Jakoba* in *Kecelj-a Alojzija*.

Odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ je izvolil delegatoma za prihodnji glavni zbor „Zveze“ gg.: *Dimnik-a Jakoba* in *Kecelj-a Alojzija*.

Za učiteljski konvikt je poslal predsednik „učiteljskega društva za Koperski okraj“ g. *J. Valentič 12 K 4 h*, koje je nabral pri društvenem zborovanji v *Ospu*. Bog živi vrlo „učiteljsko društvo za Koperski okraj“ ter bodi v posnemoj enakim društvom v Istri in Primorji!

Tristoletnica zmage pri Sisku. Dobrodokov za slavnost, ki jo je pod tem zaglavjem lani praznovala Ljubljanska šolska mladina, je bilo 1170 gld. 41 kr., z računom podprlih stroškov pa 922 gld. 73 kr.; tedaj je bilo prebitka 247 gld. 68 kr. V svoji zadnji seji dne 14. mal. srpana 1893. je sklenil slavnostni odbor ta prebitek razdeliti takole: 100 gld. deškim šolam za obleko revniim učencem; 115 gld. deškim šolam za šolske igrače in 32 gld. 68 kr. Marijanišu. Določni akt in denar sta na magistratu.

Strokovna obrtna šola v Ljubljani. Na e. kr. strokovni obrtni šoli za lesni obrt otvoril se s 1. oktobrom letos oddelek za pletenje košaric; za sedaj projektovani so jednoletni tečaji. Ob jednom namerava napraviti naučna uprava blizu Ljubljane primerne nasade za vzorno vrbojeje ter je v ta namen povabila mestno občino, naj ji odstopi primeren svet n. pr. v mestnem logu ali na Tivolskem posestvu. Kakor čujemo, namerava vlada pozneje uvesti tudi popotni pouk v vrbojeje in pletenji košaric. Mesto delovodje za novi oddelek je že razpisano. Ta za razvoj lesnega obrta v naši kronovini toli važni zavod obstoji sedaj iz naslednjih oddelkov: 1.) pobišno in stavbinsko mizarstvo; 2.) strugarstvo; 3.) rezbarstvo, s posebnim oddelkom za figuralno podobarstvo, v kateri stroki bode poučeval akademični kipar g. A. Gangl; 4.) oddelek za pletenje košaric. Prostori, v katerih je sedaj nameščen zavod, so sicer lepi in primerni, postajajo pa vender še pretesni, ker se zavod tako lepo razvija; želeli bi bilo torej, da se vprašanje glede premeščenja obrtnih šol v poslopje stare bolnice ob Dunajski cesti kmalu definitivno reši.

Odlikovani učitelji. Zagrebško društvo za varstvo živali je nekatere slovenske pisatelje-pedagoge odlikovalo z diplomo priznanja za zasluge, katere so si pridobili s pospeševanjem varstva živali pōtem znanstvenih razprav in literarnih del. Odlikovani so bili gg.: dr. Janko Pajk, e. kr. gimn. profesor, Anton Forekar, nadučitelj, Matija Rant, nadučitelj in Fran Vabič, nadučitelj.

Novo imenovani okrajni šolski nadzorniki. Minister za uk in bogočastje je imenoval za prihodnjo nadzorovalno dōbo nastopne začasne okrajne šolske nadzornike: 1.) za *italijanske šole* šolskih okrajev Rovinj, Pazin in Pulj, nadučitelja Nikolo Prodoma v Rovinju; 2.) za *italijanske šole* šolskih okrajev Volosko in Koper, učitelja na vladnici v Kopru Frana Orbanicha; 3.) za *italijanske šole* šolskega okraja Poreškega, kanonika Ivana Pesante v Poreču; 4.) za *italijanske šole* šolskega okraja Lošinj, ravnatelja e. kr. pomorske šole v Malem Lošinju, Evgena Gelcicha; 5.) za *slovenske in slovensko-italijanske šole* šolskih okrajev Pazin, Pulj in Poreč, glavnega učitelja Štefana Križniča v Kopru; 6.) za *slovenske šole* v šolskem okraju Voloskem, nadučitelja Frana Uršiča na Voloskem; 7.) za *slovenske in slovensko-italijanske šole* Koperskega šolskega okraja, glavnega učitelja Josipa Kožuha v Kopru in 8.) za *slovenske in slovensko-italijanske šole* v šolskem okraju Mali Lošinj učitelja na Koperski vajeinici Pavla Skopinica.

Nekaj o plemenitih stanovih v Avstriji. Plemenitaši vživali so do leta 1848. v Avstriji velike predpravice, oni so bili prosti mnogih bremen ter so imeli posebna dovoljenja ali privilegije. Uživali so posebno sodnijsko pravico. Privilegije dajale so jim prednost nad meščana in kmeta, bodisi pri vojaških ali civilnih uradih.

Ko je 1848. l. tudi v avstrijskih dednih deželah bila uvedena konstitucija, uničenih je bilo več teh predpravice plemenitašev, ki so bile in škodo drugin državljanom, ter se je proglasila *popolna enakopravnost za vse avstrijske stanovce*. Po državnih osnovnih postavah od 21. grudnia 1867 pripoznava za vse državljane brez stanovskega razločka in to po vseh avstrijskih kronovinah in deželah, samo *jedno obče avstrijsko državno pravo* in vsi državljani so pred zakonom *jednaki* — ter imajo isto pravico do vseh državnih služeb; vsi *morajo* dajati krvni in plačevati denarni davek.

Danes delimo še plemenitaše v dve vrsti: *visoke* in *nizke*. Velikim plemenitaškim rodovinom pripadajo nekdanje kneževske hiše, kakor: Dollredo-Mansfeld, Ditrichstein, Lobkovic, Metternich, Schwarzenberg, Khewenhüller, Schönborn, Windischgrätz in drugi. — Veliko plemenitaško družino ne prezentirajo samo moški nasledniki, katerim pravijo *agnati*. — Ti imajo sicer pravico do družinskega premoženja, a ne smejo istega ne prodati ne preminjati, brez dovoljenja vse družine in tudi to le pod posebnimi pogoji. — Sem spadajo takozvani *družinski fideikomisi*.

A vzlic vsej razglašeni jednakopravnosti imajo ti visoki plemenitaši še dovolj državnih prednostij, češ, da *že državna misel konstitucionalne monarhije zahteva protitežje konservativnega elementa napram zastopnikom prostega ljudstva*. — Ta prednost se izraža praktično v državnem zboru, ker tu dobivajo plemenitaši dedno pravico sedeti v gosposki zbornici; pa tudi v *deželni*h zborih so fideikomisni veliki posestniki ločeni v posebno skupino. — Ti gospodje se med seboj dele in ločijo v *praplemenite* in takozvane nove plemenite (Alianzadel).

Prvini štejemo deželne grofe, barone in viteze. Druge je pa cesar pozneje, ali še le danes, poklical in povabil v plemeniti stan. — Vsak dobi „diplomo“. Za tako diplomu je treba plačati takse: kdor postane knez, plača 12.500 gld., grof 6.300 gld., plemenitnik 3.150 gld., vitez 1575 gld. Tu naj sledi še vrsta plemenitaških rodovin: vojvoda, knez, grof, palzgrof, mejni grof, stargrof, freiherr (prost gospod), baron, vitez in zadnji pride plemeniti z „von“ ali „de“ ali brez.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1544

d. š. sv. Na vadbni c. kr. učiteljišča v Ljubljani razpisuje se služba učitelja z sistemizovanimi dohodki.

Prosilci za to mesto naj svoje pravilno opremljene prošnje z dokazom popolnega znanja nemškega in slovenskega jezika po predpisane poti do dne 10. maj. srpana t. l. pri c. kr. deželnem šolskem oblastvu v Ljubljani vložijo.

C. kr. deželni šolski svet v Ljubljani, dne 18. roznika 1894.

Št. 1360

o. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Cerkljah je stalno ali začasno popolniti drugo učno mesto s 450 gld. letne plače.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potem semkaj vlagati do 15. malega srpana 1894.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 14. roznika 1894.

Št. 361

o. š. sv. V tem političnem okraji popolniti je mesta učiteljev-voditeljev na mešanih jednorazrednicah v Brezovici, v Tatrah in v Slivju s slovenskim učnim jezikom.

Plače in užitki, združeni s temi službami, razvidni so iz pokrajinskih zakonov z 3. listopada 1874, dež. zak. št. 30, odnosno s 14. grudna 1888, dež. zak. št. 1 ex 1889.

Prositelji naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem tekom štirih tednov sem predložijo.

Za službo učitelja-voditelja v Tatrah zahteva se tudi sposobnost podučevati verstvo.

C. kr. okrajni šolski svet Volosko, dne 21. roznika 1894.

Listnica upravnštva. Današnji številki smo pridjali pošne nakaznice vsem tistim p. n. gg. naročnikom, ki za *tekoče leto* še niso nič plačali ter jih uljudno prosimo, da se množično odzovejo. — Stareje dolžnike pa še *jedenkrat prav lepo prosimo*, da svoj dolg ali takoj ali pa z rednim pošiljanjem mesečnih obrokov poravnajo, ker drugače se jim bo list **brezpogojno ustavil** in naročnina pa s **pošnim nalogom iztirjala**. — G. sp. I. B. u. v P. Gr.: Za leto 1894 ste plačali 1 gld. 50 kr.

Listnica uredništva. Zaradi tiskarskih zaprek izide nadaljevanje „Domoznanstva“ dne 1. vel. srpana. — G. J. L. na B: Prepozno došlo; pride prihodnjé na vrsto; da pa ne bode stvar trpela, obrnite se do gg. slavljencev pismeno. Pozdravljeni!

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Milčeve tiskarne v Ljubljani.